

IZVEŠTAJ O OCENI DOKTORSKE DISERTACIJE

I PODACI O KOMISIJI

Odlukom Senata Univerziteta Educons od 17.11.2014. godine zavedenog pod brojem SN.150/14 imenovana je Komisija za ocenu doktorske disertacije (**Pavla Parnickog**) za izradu doktorske disertacije (**Globalni koncept finansijskog položaja - dodatna sigurnost menadžmentu kompanije pri stratezijskom izboru**) u sastavu:

1. Rajko Radović, dr ekonomskih nauka, Fakultet poslovne ekonomije, Bijeljina, Univerzitet Istočno Sarajevo, predsednik Komisije
2. Slobodan Vidaković, dr ekonomskih nauka, Fakultet poslovne ekonomije, Sremska Kamenica, Univerzitet Educons, mentor i
3. Milenko Dželetović, dr ekonomskih nauka, Fakultet poslovne ekonomije, Sremska Kamenica, Univerzitet Educons, član Komisije.

II OSNOVNI PODACI O KANDIDATU I DISERTACIJI

Stručna i radna biografija kandidata (ne duža od 1 stranice) se obavezno sastoji iz sledećih informacija:

- Ime, ime jednog roditelja, prezime,
- Datum i mesto rođenja,
- Naziv magistarskog/master rada, institucija, datum i mesto odbrane,
- Naučna oblast iz koje je stečeno akademsko zvanje magistar / master,
- Lista objavljenih naučnih radova u naučnim časopisima kako je definisano u skladu sa članom 27. Pravilnika o doktorskim studijama.

Podaci o disertaciji sadrže osnovne tehničke podatke kao što su: broj strana, broj citirane literature (domaći i strani izvori), broj tabela/grafikona, itd.

- Pavle, Pavle, Parnicki
- 22.08.1973., Odžaci
- Magistarski rad, pod nazivom: Bilansni agregati kroz prizmu ciljnih veličina uspeha, Fakultet za uslužni biznis, Univerzitet Educons, 03.12.2007. godine, Sremska Kamenica
- Računovodstvo

I Odbranjen magistarski rad (M72)

1. Parnicki dipl. oec Pavle, Magistarski rad: "Bilansni agregati kroz prizmu ciljnih veličina uspeha", Fakultet za uslužni biznis, Sremska Kamenica, 03.12.2007.

II Stručni i naučni radovi objavljeni u časopisima od nacionalnog značaja (M52):

1. Parnicki mr Pavle, Web prezentacija finansijskih izveštaja, Naučno – stručni članak, Časopis Ekonomika, Sven, Niš, izdanje 1 – 2, 2008.
2. Parnicki dipl. oec Pavle, Suština, značaj i naučno – metodološki pristupi valorizacije preduzeća, Naučno – stručni članak, Časopis Ekonomika, Sven, Niš, izdanje 5 – 6, 2006.
3. Parnicki mr Pavle, Globalna harmonizacija finansijskog izveštavanja, Naučno – stručni članak, Časopis Ekonomika, Sven, Niš, izdanje 4, 2011.
4. Parnicki mr Pavle, Finansijska analiza uspešnosti poslovanja na primeru FC "Southampton Leisure Holdings", Naučno – stručni članak, Časopis Ekonomika, Sven, Niš, izdanje 3, 2012.

III Rad u naučnom časopisu (M53):

1. Parnicki dipl. oec Pavle, Proizvodnja i potrošnja mesa kroz prizmu kvantiteta i kvaliteta, Zbornik radova I Više poslovne škole iz Novog Sada, Novi Sad, jun 2001.
2. Parnicki dipl. oec Pavle, O ulozi procesa automatizacije u generisanju izveštaja revizije, Zbornik radova I Više poslovne škole iz Novog Sada, Novi Sad, januar - mart 2002.
3. Parnicki dipl. oec Pavle, Značaj kreditnih poslova u savremenim tokovima privređivanja, Zbornik radova II Više poslovne škole iz Novog Sada, Novi Sad, april - jun 2002.
4. Parnicki dipl. oec Pavle, Determinisanje korelacije između funkcionisanja žiro računa i fenomena likvidnosti, Zbornik radova III Više poslovne škole iz Novog Sada, Novi Sad, jul - septembar 2002.
5. Parnicki dipl. oec Pavle, Potrošnja prehrambenih proizvoda, Zbornik radova IV Više poslovne škole iz Novog Sada, Novi Sad, oktobar - decembar 2002.

IV Rad u vodećem časopisu nacionalnog značaja (M51)

1. Parnicki mr Pavle, Evolucija finansijskog izveštavanja, Naučno – stručni članak, Časopis Poslovna ekonomija, Sremska Kamenica, God. IV – br. 2/2010.
2. Parnicki mr Pavle, Spajanje i preuzimanje, Prikaz udžbenika Vidaković prof. dr Slobodan: "Finansijski Due Diligence privrednih društava", Fakultet za uslužni biznis, Novi Sad, 2007., 322. strana, Ekonomist magazin, Beograd, 2008.
3. Parnicki mr Pavle, Eksterna revizija, Prikaz udžbenika Vidaković prof. dr Slobodan: "Eksterna revizija finansijskih izveštaja", Fakultet za uslužni biznis, Novi Sad, 2007, 608 strana, Ekonomist magazin, Beograd, 2008.
4. Vidaković mr Nenad, Parnicki mr Pavle, Uloga revizijske profesije u ublažavanju posledica "novog" talasa ekonomske krize, Naučno – stručni članak, Časopis Poslovna ekonomija, Sremska Kamenica, God. V – br. 2/2011.
5. Vidaković mr Nenad, Parnicki mr Pavle, Ljubojević mr Milan, Finansijski izveštaji i

merenje finansijskih performansi – osnova upravljanja biznisom savremenog preduzetnika, Naučno – stručni članak, Časopis Poslovna ekonomija, Sremska Kamenica, God. VI – br. 1/2012.

6. Vidaković dr Slobodan, Parnicki mr Pavle, Uloga računovodstvene profesije u realizaciji poslovnih ciljeva u zemljama u tranziciji, Naučno – stručni članak, Časopis Poslovna ekonomija, Sremska Kamenica, God. VII – br. 2/2013.
7. Parnicki mr Pavle, Ljubojević mr Milan, Cico mr Snežana, Neophodnost implementacije nove strategije vođenja adekvatne politike zaduživanja, Naučno – stručni članak, Časopis Poslovna ekonomija, Sremska Kamenica, God. VIII – br. 2/2014.

V Saopštenje sa skupa nacionalnog značaja štampano u celini (M62)

1. Parnicki mr Pavle, Vidaković mr Nenad, Državna revizija javnih rashoda – u funkciji sprečavanja bankrota nacionalne ekonomije, Zbornik Univerziteta Educons za društvene nauke, Drugi naučni skup sa međunarodnim učešćem, Sremska Kamenica, Knjiga 2., 2011.
2. Vidaković dr Slobodan, Parnicki mr Pavle, Due diligence neiskorišćenih internih resursa – polazna osnova za postepeno prevazilaženje ekonomske krize, Zbornik Univerziteta Educons za društvene nauke, Treći naučni skup sa međunarodnim učešćem, Sremska Kamenica, Knjiga 3., 2012.
3. Vidaković dr Slobodan, Parnicki mr Pavle, Ljubojević M.Sc. Milan, Interni nadzor – efikasan mehanizam u borbi protiv kriminalnih radnji, Zbornik Univerziteta Educons za društvene nauke, Četvrti naučni skup sa međunarodnim učešćem, Sremska Kamenica, Knjiga 4., 2013.
4. Vidaković dr Slobodan, Parnicki mr Pavle, Ljubojević M.Sc. Milan, Gubitak poverenja u računovodstvenu profesiju – posledica neoliberalnog ekonomskog modela, Zbornik Univerziteta Educons za društvene nauke, Peti naučni skup sa međunarodnim učešćem, Sremska Kamenica, Knjiga 5., 2014.
5. Ljubojević doc. dr Milan, Vidaković mr Nenad, Parnicki mr Pavle, Strategija oporavka i razvoja privrede putem oslanjanja na sopstvene potencijale i snage, Zbornik Univerziteta Educons za društvene nauke, Šesti naučni skup sa međunarodnim učešćem, Sremska Kamenica, Knjiga 6., 2015.

Podaci o disertaciji sadrže osnovne tehničke podatke kao što su: broj strana, broj citirane literature (domaći i strani izvori), broj tabela/grafikona, itd.

Doktorska disertacija kandidata mr Pavla Parnickog, dipl. oec. pod naslovom "**Globalni koncept finansijskog položaja - dodatna sigurnost menadžmentu kompanije pri strategijskom izboru**", izložena je na 472 strane kucanog osnovnog teksta. Popis korišćene i

konsultovane literature naveden je na 6 strana.

Istraživanje u okviru doktorske disertacije prikazano je u osam kauzalno uslovljenih poglavlja. Strukturu doktorske disertaciju čine:

- Uvod (str. 14),
- Globalna harmonizacija računovodstvene prakse (str. 88),
- Strategijski izbor - ključna faza strategijskog upravljanja privrednim društvima (str. 78),
- Upravljanje finansijama - posebno područje strategijskog menadžmenta privrednih društava (str. 48),
- Tradicionalni koncept finansijskog položaja zasnovan na sigurnosti i likvidnosti (str.52),
- Savremeni, globalni koncept finansijskog položaja zasnovan na Međunarodnim računovodstvenim standardima (str. 42),
- Svesno oblikovanje elemenata bilansnih agregata u funkciji poslovno - političkih ciljeva menadžmenta privrednih društava (str. 43),
- Analiza uspešnosti poslovanja privrednog društva - dodatna sigurnost top menadžmentu pri strategijskom izboru (str. 55),
- Revizija kao pretpostavka kvaliteta finansijskog izveštavanja (str. 37),
- Zaključak (str. 9),
- Literatura (str. 6).

Doktorska disertacija sadrži: 11 slika, 33 tabele, 120 referenci.

III PREDMET I CILJ DOKTORSKE DISERTACIJE

Predmet ove doktorske disertacije jeste analiza globalnog koncepta finansijskog položaja, koja menadžmentu kompanije omogućava celishodno upravljanje finansijama u savremenim uslovima poslovanja, odnosno, pruža dodatnu sigurnost pri strategijskom izboru.

Simultano, cilj ovog rada je da se, na osnovu uvida u strukturalno - organizaciono, kao, i, u dinamičko - dispoziciono područje održavanja finansijske ravnoteže, pitanju ravnotežnog globalnog finansijskog položaja pokloni mnogo veći značaj, posebno ako se uzme u obzir da sve mere iz oblasti finansijskog planiranja, tekućeg finansijskog upravljanja i finansijske analize, u krajnjoj liniji, treba da budu usmerene ka postizanju optimalnog finansijskog položaja, u datim uslovima poslovanja. Realizacija pomenutog cilja će dovesti, i, do optimalne likvidnosti i rentabilnosti, manje zavisnosti od poverilaca, veće kreditne sposobnosti, kao, i, ostalih obeležja solidnog finansijskog položaja.

IV OSNOVNE HIPOTEZE

Detaljno obrazloženje polaznih hipoteza rada.

Pri tome, pošlo se od sledećih hipoteza:

- U uslovima novih oblika organizovanja preduzeća, predviđenih korporativnim ustavom, upravljanje finansijskim položajem privrednih društava (najvažnijim delom korporativnog upravljanja), posebno dobija na značaju.
- Postepena internacionalizacija poznatih svetskih berzi i globalizacija svetskih tržišnih tokova započela je, u stvari, osnivanjem akcionarskih društava da bi se za, u poslednje vreme, utvrđene barijere, nacionalnih ekonomija, počele "brisati", i, dolazi do razvoja tzv. "Nove ekonomije", koja bazira na savremenoj informacionoj tehnologiji, intelektualnom kapitalu, poslovanju izvan državnih granica, zajedničkim standardima, i sl.
- Prilikom strategijskog izbora menadžment kompanije treba da se rukovodi savremenim konceptom finansijskog položaja, zasnovanog na: Međunarodnim računovodstvenim standardima, Međunarodnim standardima revizije i Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja.
- Međunarodna federacija računovođa (IFAC), kao svetska vrhovna organizacija računovodstvene profesije je prihvatila revidirane principe korporativnog upravljanja (odobrio ih je OECD), koji redefinišu i specificiraju ulogu javnih računovođa (eksternih revizora) i menadžmenta kompanije u zaštiti investitora i javnog interesa.
- Prihvatanje Načela korporativnog upravljanja OECD - a se preporučuje računovodstvenoj profesiji i menadžmentu kompanije, polazeći, u prvom redu, od interesa srpskih kompanija koje jesu i nameravaju da budu deo nacionalnog i međunarodnog finansijskog tržišta.
- Provera poslovnog i finansijskog stanja i perspektive privrednog društva neophodna je privrednim društvima u transakcijama "Mergers & Acquisitions" s ciljem stvaranja sigurnosne mreže koja bi trebalo da minimizira rizik, odnosno, umanja potencijalnu opasnost od eventualnih iznenađenja koja bi se mogla pojaviti po okončanju tranzicije.
- U oblasti računovodstva i revizije, okruženje sa sve većom i naglašenijom potrebom za javnošću, od računovođa i revizora će zahtevati posedovanje znatno većeg iskustva u odnosu na problematiku nefinansijske prirode. Usluge jemstva (Assurance Services) ubuduće će biti u stanju da pruže, samo, multidisciplinarne profesije.

V METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Detaljno obrazloženje metodologije istraživanja koja je primenjena u cilju testiranja polaznih hipoteza.

Istraživanje koje je sprovedeno u sklopu ovog rada temeljilo je na sledećim osnovnim metodama: dijalektičkim, sintetičkim i verifikacionim. Primena navedenih metoda omogućila je sagledavanje

i uzajamne zavisnosti pojava referentnih za planirano istraživanje, njihovo kretanje, menjanje i razvitak, zatim, prelaz kvantitativnih u kvalitativne promene i obratno (dijalektički, odnosno, sintetički metod), kao, i, proveru određenih teorijskih pretpostavki upoređivanjem sa konkretnom ekonomskom stvarnošću i utvrđivanjem stepena istinitosti tih pretpostavki (verifikacioni metod). Za potvrđivanje teorijskih pretpostavki kod istraživanja pojava u ekonomskoj stvarnosti koje se mogu kvantitativno izražavati, verifikacioni metod bazirao je na statistici i ekonometriji.

Pored navedenih opštih metoda, istraživanje se temeljilo i na primeni posebnih postupaka, odnosno, metoda koje je omogućilo ispitivanje specifičnih ekonomskih pojava i zadovoljavanje različitih ciljeva istraživanja ekonomske stvarnosti (indukcija, dedukcija, analiza, sinteza, analogija, apstrakcija, komparacija, statistički metodi, i drugo).

Prilikom poslovno - ekonomskih istraživanja svoje mesto je našla i eksperimentalna metoda (inače, poznata kao glavna metoda prirodnih nauka), jer je praksa pokazala da se, i, eksperimentom mogu postići značajni rezultati u revizorskoj nauci, jer šta je, napokon, sam akt revizije, ako ne eksperiment koji pokazuje veći ili manji uspeh. Upravo na području revizije neophodno je bogato iskustvo, a, njega nema bez eksperimenata.

Metode intenziteta (polazeći od činjenice da intenzitet istraživanja zavisi od toga da li se istraživanje ograničava, samo, na spoljni oblik ili ulazi, i, u samu suštinu stvari koju istražuje), korišćene su formalne, i, materijalne. Formalnom metodom se ispituje: da li postoji zakonska saglasnost, za razliku od materijalne koja predstavlja intenzivnije ispitivanje, tj. dublje, i, svestranije ulazi u ispitivanje konkretne materije. Metodama smera, u koje se ubrajaju progresivna, i, retrogradna materija, utvrđuje se smer postupka istraživanja. U praksi, prednost se daje retrogradnoj metodi, jer ona istraživače uvodi u središte problematike. S druge strane, progresivna metoda je pogodnija za tekuće ili redovno istraživanje. Na izbor metode ispitivanja utiče i obim materije koja je predmet istraživanja.

Prisutan je, i, metod kabinetskog istraživanja, jer se istraživanje, primarno, vrši na osnovu sekundarno - postojećih informacija (knjige, monografije, istraživački projekti i studije, članci, referati, web informacije, i, ostali bibliografski izvori). Korišćen je, i, istorijski metod.

Statistički metod je, takođe, u upotrebi, jer se stanje, i, razvoj pojave analiziraju i prate, osim u kvalitativnom, i, u kvantitativnom smislu. Metod komparacije je, takođe, prisutan. Analitičko - sintetički metod, isto tako, jer se pojava, najpre, analizira u globalu, raščlanjena, zatim, na delove, prate faktori od uticaja, a, zatim, vrši sinteza.

VI STRUKTURA I KRATAK OPIS SADRŽAJA PO POGLAVLJIMA*Struktura po poglavljima i kratak opis sadržaja.*

Istraživanje, u okviru doktorske disertacije, prikazano je u osam zasebnih poglavlja. Sadržaj doktorske disertacije:

- Uvodna razmatranja
- Globalna harmonizacija računovodstvene prakse
- Strategijski izbor - ključna faza strategijskog upravljanja privrednim društvima
- Upravljanje finansijama - posebno područje strategijskog menadžmenta privrednih društava
- Tradicionalni koncept finansijskog položaja zasnovan na sigurnosti i likvidnosti
- Savremeni globalni koncept finansijskog položaja zasnovan na Međunarodnim računovodstvenim standardima
- Svesno oblikovanje elemenata bilansnih agregata u funkciji poslovno - političkih ciljeva menadžmenta privrednih društava
- Analiza uspešnosti poslovanja privrednih društava - dodatna sigurnost top menadžmentu pri strategijskom izboru
- Revizija kao pretpostavka kvaliteta finansijskog izveštavanja
- Zaključna razmatranja
- Literatura

U uvodnom poglavlju obrazlažu se predmet, polazišta i ciljevi istraživanja, ukazuje na značaj i aktuelnosti istraživanja, postavljaju se hipoteze, obrađuje teorijsko - metodološki okvir istraživanja i uspostavlja osnovna struktura - zadaci istraživanja.

Na stvaranje distinkcija u računovodstvenim rešenjima u svetu uticali su, u prvom redu, heterogeni istorijski događaji i okolnosti. Jedno od očiglednih računovodstvenih rešenja se odnosi na poslovanje privrednih društava u SAD i Velikoj Britaniji, gde se ista finansiraju, pretežno, putem prodaje hartija od vrednosti (posebno akcija). Na ovaj način uloga davaoca kredita kao i drugih poverilaca je minimizirana. Drugi oblik računovodstvenih rešenja se odnosi na države kontinentalnog dela Evrope, gde je, pretežno, najčešći način finansiranja poslovanja privrednih društava na bazi odobrenih kredita od strane banaka i drugih finansijskih institucija. Države članice Evropske Zajednice bile su motivisane dvema bitnim činjenicama da se pravilima o polaganju računa završni računi učine razumljivijim, tj. da se olakša njihovo čitanje. Prvi motiv je determinisan potrebom za generisanjem zajedničkog tržišta. To je, simultano, i bio cilj ratifikacije ugovora o osnivanju Evropske Zajednice, Rimskim ugovorom iz 1957. godine. On podrazumeva brisanje heterogenih oblika limitiranosti između država članica. Drugi motiv je nastao pod okolnostima da su se, u pojedinim državama EU, propisi o polaganju računa delimično veoma različito razvijali. Na shvatanje da prioritete aktivnosti nacionalnih i međunarodnih

računovodstvenih institucija treba da budu na planu uspostavljanja i izgradnje računovodstvenih načela i standarda, u najvećoj meri je uticala okolnost da su bilansni agregati neprikosnovena informaciona baza korisnicima računovodstvenih informacija, prilikom ocene imovinskog, finansijskog i profitabilnog položaja kompanija. Značajnu pomoć pri ostvarivanju potonje pomenutog omogućile su aktivnosti na usvajanju i implementiranju Međunarodnih računovodstvenih standarda, zatim, Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja i Međunarodnih standarda revizije.

Drugo poglavlje rada (Strategijski izbor - ključna faza strategijskog upravljanja privrednim društvima), polazi od teze da menadžeri imaju presudnu ulogu prilikom generisanja poslovnih odluka u njihovim kompanijama. Isključivo menadžer raspolaže sa dovoljno bitnih informacija, u kontekstu donošenja poslovnih odluka, koje determinišu pravac akcije. Strategijske poslovne odluke predstavljaju suštinu strategijskog menadžmenta. Na donošenje strategijskih odluka uticaj vrše brojni činioci, čija kompleksnost utiče na kvalitet strategijskih odluka. Jedan od relevantnih faktora nije, samo, kompleksnost okruženja u kome bitiše kompanija, već i sistem vrednosti i motivacija osoba koje participiraju u generisanju strategijskih odluka. Najvažnija faza u procesu donošenja strategijske odluke predstavlja izbor alternative za koju se smatra da je najpovoljnija. Izvesnost označava svesnost o svim alternativama, odnosno, svesnost o svim ishodima koji su u korelaciji sa svakom alternativom. Onaj ko donosi poslovnu odluku može da identifikuje najpovoljniju alternativu. U kontekstu politike i strategije rasta i razvoja kompanije ističe se da kompanije koje slede strategije rasta imaju neke zajedničke osobenosti. Reč je o kompanijama koje moraju rasti brže nego njihova tržišta, odnosno, koje nastoje realizovati nadprosečnu dobit u svojim bransama. Radi se, de facto, o propulzivno inventivnim kompanijama, za koje je simptomatično generisanje novih proizvoda, novih tržišta i novih načina upotrebe za aktuelne proizvode. S intencijom ostvarivanja potonje pomenutog od važne pomoći su i implementiranje heterogenih oblika strategije, među kojima naglašavamo: strategije kontrakcije i zaokreta, preduzetničke strategije, međunarodne strategije.

U trećem poglavlju (Upravljanje finansijama - posebno područje strategijskog menadžmenta privrednih društava), kandidat zastupa tezu da su do sredine XIX veka većinom kompanija upravljali vlasnici, te su retko zahtevale pozajmljeni kapital uz lične pozajmice vlasniku. Dok su kompanije bile male, s minornim brojem zainteresovanih za njihov uspeh, računovodstvo je moglo biti manje formalno. S odigravanjem industrijskih revolucija i generisanjem velikih kompanija, akcionari i bankari su, u sve većoj meri, zahtevali informacije koje će im pomoći u determinisanju finansijske snage kompanije. Unutar ovog dela rada je od značaja je ukazati i na osnovne bilansne agregate (bilans, račun dobitka i gubitka, izveštaj o novčanim tokovima...) koji su u funkciji utvrđivanja finansijske snage kompanije. U situaciji kada kompanija emituje nove akcije, predpostavlja se da će finansijski menadžer razumeti način funkcionisanja tržišta hartija od vrednosti, odnosno, tržišta kapitala. Takođe, ako kompanija želi koristiti kredit od banke, finansijski menadžer bi trebao razumeti način funkcionisanja, u ovom slučaju banaka i drugih

finansijskih institucija. Međutim, za razliku od prethodno pomenuta dva motiva razumevanja finansijskih tržišta, odluka o kapitalnom ulaganju, zahteva šire razumevanje finansijskih tržišta. Svaki proizvod ili kompanija koja se deklarira proizvodom, prolazi kroz životni ciklus. U svim fazama životnog ciklusa proizvoda, odnosno, kompanije isplivavaju simptomatični finansijski izazovi. Međutim, konstanta svake faze životnog ciklusa predstavlja održavanje trajnog rasta, odnosno, rasta koji zahteva gotovinu da bi se gotovina mogla generisati. Izvori prikupljanja sredstava su po osnovu inicijalnog ulaganja, zatim, po osnovu pozajmica od banaka i drugih finansijskih institucija i po osnovu ostvarivanja finansijskog rezultata. Alokacija sredstava predstavlja primenu prikupljenih sredstava na određene poslovne aktivnosti. U nastavku trećeg poglavlja kandidat indicira na uzajamnu povezanost biznis plana i finansijskog plana. Kod statičkog finansijskog planiranja poslovna filozofija se ogleda u tome da je finansijski plan u funkciji adekvatnog generisanja biznis plana. Kod dinamičkog finansijskog planiranja važi vice versa situacija.

Četvrto poglavlje rada (Tradicionalni koncept finansijskog položaja zasnovan na sigurnosti i likvidnosti), posvećeno je klasičnom poimanju finansijskog položaja, koje bazira na principima sigurnosti i likvidnosti. Primarni zahtev principa zaštite poverilaca sastoji se u utvrđivanju imovinskog bilansa, koji otkriva, de facto, garantnu supstancu, koja će poveriocima da omogući nadzor sigurnosti i održanja kapitala, pri čemu kao garantna supstanca za poverioca služi sopstveni kapital. Vertikalna pravila finansiranja – kao uslov sigurnosti služe za utvrđivanje norme za strukturu izvora finansiranja. Jedna od relevantnih grupa ovih pravila odnosi se na pravila za odnos između sopstvenih i pozajmljenih izvora sredstava, a, druga grupa se odnosi na pravila za ostale odnose između pojedinih vrsta kapitala. Za razliku od vertikalnih pravila finansiranja, u teoriji i praksi, mnogo više pažnje je posvećeno odnosima između imovine i kapitala, što je u domenu horizontalnih pravila finansiranja. Suština horizontalnih pravila finansiranja ogleda se u sagledavanju odgovora na pitanje da li je i u kojoj meri, u jednom trenutku, vreme vezivanja sredstava, koje implicira iz strukture imovine, usklađeno s ročnošću kapitala u datoj strukturi finansiranja. U kontekstu eksplikacije horizontalnih pravila finansiranja ističemo zlatna pravila finansiranja, zlatna bilansna pravila finansiranja i ostala pravila finansiranja sa posebnim osvrtom na bankarska pravila finansiranja. Na kraju poglavlja kandidat se kritički osvrnuo na tradicionalni koncept finansijskog položaja privrednih društava.

Peto poglavlje rada (Savremeni, globalni koncept finansijskog položaja zasnovan na Međunarodnim računovodstvenim standardima), temelji na savremenom konceptu sagledavanja finansijskog položaja kompanije zasnovanog na utvrđivanju stope prinosa. Za razliku od tradicionalnog savremeni koncept shvatanja finansijskog položaja je elastičniji, odnosno, odbacuje shvatanje po kome funkciju garantne supstance i kriterijuma kreditne sposobnosti vrši jedino sopstveni kapital. Funkciju kriterijuma primarne sigurnosti preuzeo je zahtev za rentabilnošću, dok je ocena imovinskih prilika, uzimanjem u obzir visine garantne supstance, zadržala poziciju sekundarne sigurnosti. Dva su relevantna oblika utvrđivanja stope prinosa: stopa

prinosu na ukupna poslovna sredstva i stopa prinosa na sopstvena poslovna sredstva. U daljem postupku analize ukazujemo na značaj i analitičku vrednost racio brojeva. U okviru toga bavićemo se profitabilnošću kao pokazateljem uspešnosti poslovanja, zatim obrtom imovine, likvidnošću i solventnošću kao pokazateljem uspešnosti poslovanja. Takođe, ističemo efikasnost investiranja akcionara, zatim, Altmanov obrazac, odnosno, Zeta Score kao ukupan izraz uspešnosti poslovanja i na kraju dodatu vrednost kao pokazatelj produktivnosti.

U šestom poglavlju (Svesno oblikovanje elemenata bilansnih agregata u funkciji poslovno - političkih ciljeva menadžmenta privrednih društava), kandidat ispravno konstatuje da su maksimiranju dobitka (vrhunskim ciljem svakog preduzeća ponaosob), podređeni ciljevi pojedinih funkcionalnih područja u preduzeću (nabavke, proizvodnje, prodaje, finansiranja, i sl.), koji su sa vrhunskim ciljem preduzeća u horizontalnoj i vertikalnoj povezanosti. Polazeći od činjenice da se realizacija kako vrhunskog cilja preduzeća, tako, i, parcijalnih ciljeva pojedinih funkcionalnih područja "prelama" kroz bilans, on, po logici stvari, postaje, i, najefikasnije sredstvo za polaganje računa menadžmenta preduzeća. U ovaj kontekst, kandidat uspešno smešta konstataciju da politika bilansa nije izvorna, tj. nema svoje ciljeve, već je usmerena na svesno uobličavanje sadržaja bilansnih agregata sa zakonom dopustivim merama za realizaciju određenih ciljeva politike preduzeća, u području finansiranja, upravljanja i publiciteta. Glavni predmet politike bilansa predstavlja, ispravno konstatuje kandidat, godišnji zaključni bilans, jer on, istovremeno, služi i interesima preduzeća i interesima spoljnih korisnika bilansa. S obzirom na to, da se uspešnost ostvarivanja ciljeva politike preduzeća i njenih funkcionalnih područja ocenjuje polaganjem računa menadžmenta preduzeća o finansijskoj situaciji (bilans stanja), i, finansijskom rezultatu (bilans uspeha), godišnji zaključni bilans, po logici stvari, mora biti, po formi i sadržini prilagođen cilju polaganja računa, odnosno, oceni realizacije cilja politike preduzeća, kao, i, njenih delova.

U sedmom poglavlju (Analiza uspešnosti poslovanja privrednog društva - dodatna sigurnost top menadžmentu pri strategijskom izboru), kandidat je poklonio adekvatnu pažnju analizi uspešnosti poslovanja, koja je, i, u teorijskom, i, u praktičnom smislu, odmah izazivala zainteresovanost ekonomista. Posebnu pažnju kandidat je posvetio analizi odnosa između bilansnih pozicija u bilansu stanja, i, pozicija u računu dobitka i gubitka, pri čemu je korišćena terminologija koja se koristi u Međunarodnim računovodstvenim standardima, koji su službeno usvojeni, i, u nas. Strukturu analize odnosa bilansnih pozicija i pozicija u računu dobitka i gubitka sačinjava: analiza profitabilnosti, analiza obrta imovine, analiza solventnosti i likvidnosti, analiza investicionog potencijala, izračunavanje ukupnog izraza uspešnosti (Zeta Score), i, analiza dodate vrednosti (Value Added Analysis).

U osmom poglavlju (Revizija kao pretpostavka kvaliteta finansijskog izveštavanja), prilikom razmatranja kvaliteta računovodstvenih informacija govori se o dva nivoa kvaliteta: o primarnom i sekundarnom kvalitetu. Informacija je korisna u procesu poslovnog odlučivanja, na nivou

primarnog kvaliteta, ako je relevantna i pouzdana. Na nivou sekundarnog kvaliteta, informacija je korisna ako je zadovoljen uslov uporedivosti i doslednosti, odnosno, konzistentnosti. I u okviru za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izveštaja, u uvodnom delu Međunarodnih računovodstvenih standarda se razmatra problematika kvaliteta finansijskih izveštaja. Naime, kaže se da su kvalitativna obeležja karakteristike koje informaciju predočenu u finansijskim izveštajima čine upotrebljivom za korisnika. Sve izraženijom ekonomskom globalizacijom i, u svetskim razmerama, ubrzanim naučno – tehnološkim razvojem, kao i sve oštrijom konkurencijom neophodno je zatvarati izveštajni gep, odnosno, jaz između očekivanja od finansijsko – računovodstvenog izveštavanja i onoga što ono objektivno pruža brojnim korisnicima. Izveštavanje o stanju, uspehu i tokovima sredstava (u cilju obezbeđivanja informacione osnove za ekonomska rasuđivanja i donošenje ekonomskih odluka od strane brojnih korisnika), bavi se finansijsko računovodstvo preduzeća, banaka i drugih računovodstvenih entiteta, zajedno sa revizijom finansijskih izveštaja. Izvor gega informacionih očekivanja (nesklad između onog što finansijski izveštaji nude i javnog interesa u vezi s tim), nalazi se u glavnom cilju finansijskog izveštavanja. Naime, glavni smisao finansijskog (eksternog računovodstvenog) izveštavanja nalazi se u obezbeđenju informacija za ekonomska rasuđivanja i ekonomske odluke, kao što su: odluka o kupovini, zadržavanju ili prodaji vlasničkih uloga, ocena ispunjenja upravljačkih nadležnosti i odgovornosti, u raspolaganju poverenim sredstvima, ocena sposobnosti preduzeća za zaposlene i obezbedi druge beneficije za njih, ocena sigurnosti pozajmljenih izvora preduzeću i odluke o pozajmljivanju, utvrđivanje poreske politike, priprema i korišćenje statistike nacionalnog dohotka, regulisanje aktivnosti preduzeća. Evidentno je, dakle, da je akcenat na informacionom opsluživanju aktivnosti donošenja ekonomskih odluka, usmerenih ka budućnosti, očekivanim i planiranim efektima. Realna procena iznosa, vremenskog rasporeda i rizika budućeg sopstvenog neto novčanog toka, pa, samim tim, i neto novčanog toka za preduzeće iz koga se oni namiruju, potrebna je donosiocima navedenih ekonomskih odluka. Upravo to predstavlja najmanji zajednički imenilac svim korisnicima. Finansijsko računovodstvo i revizija finansijskih izveštaja nude jedinstven set izveštavanja o izveštajnom subjektu, usmerenih, istovremeno, ka svim korisnicima računovodstvenih informacija, čija su priprema i tumačenje naglašeno ekspertski poslovi.

Zaključak predstavlja sintezu rezultata analize iz prethodnih poglavlja, i, daje diskusiju postavljenih hipoteza, i, indicira na unapređenje krucijalnih indikatora uspešnosti poslovanja i njihov uticaj na ukupnu efektivnost trgovačkih društava.

Literatura sadrži spisak konsultovane i korišćene literature.

VII OSTVARENI REZULTATI I NAUČNI DOPRINOS

Definisati način prikaza i tumačenja rezultata istraživanja.

Odrediti naučni doprinos doktorske disertacije.

Disertacija je usredsređena na fenomen finansijske situacije, danas, u fokusu svih zemalja zbog pojava globalne finansijske, a, potom, i, ekonomske krize, s jedne strane, kao, i, zbog ozbiljnih gubitaka investitora uzrokovanih brojnim finansijskim skandalima s početka ovog veka, s druge strane.

U pomenutim uslovima, zahtev za obezbeđenjem sigurnosti je neophodno postaviti mnogo elastičnije, odnosno, odbaciti shvatanje po kome funkciju garantne supstance, i, kriterijuma kreditne sposobnosti vrši jedino sopstveni kapital. Funkciju kriterijuma primarne sigurnosti preuzeo je zahtev za rentabilnošću, dok je ocena imovinskih prilika, uzimanjem u obzir visinu garantne supstance, zadržala poziciju sekundarne sigurnosti (koja je od posebnog interesa u slučaju ako opada obezbeđenje zarađivačke sposobnosti, odnosno, primarne sigurnosti).

Izučavanje ove problematike omogućilo je sticanje novih metodoloških znanja neophodnih za praćenje procesa sučeljavanja sa savremenim preduzećem i usvajanje novih naučnih istina. Rezultati sprovedenog istraživanja indiciraju na mogućnosti, i, uslove za upravljanjem "novim" preduzećem, koje postaje privreda u malom, uz poznavanje i respektovanje rigorozne ekonomske logike, strategije, taktike i psihologije.

Poseban rezultat, u ovom radu, odnosi se na efekte sprovedenog praktičnog istraživanja kojim je utvrđeno da informacije, pribavljene analizom finansijske situacije, mogu biti korišćene u kreiranju poslovne politike, usmerene ka jednoj vrsti ekstravertnog preduzetništva (okrenutog ka okruženju), kao, i, intrapreduzetništvu (koje je okrenuto ka samom preduzeću).

Praktična determinisanost sprovedenog istraživanja poistovećena je, i, sa pojmom "due diligence - a", koji, kao profesionalna aktivnost, označava proveru poslovnog i finansijskog stanja i perspektive razvoja privrednog društva. Navedeno značenje govori o obuhvatnosti i preciznosti postupka dijagnoze stanja i procene poslovne i finansijske perspektive privrednog društva.

Komisija je zaključila da doktorska disertacija predstavlja solidan naučni doprinos teoriji i praksi računovodstva i poslovnih finansija, a, u širem kontekstu i razvoju finansijskog menadžmenta. Komisija smatra da je doprinos disertacije nauci i originalnost rada je u sledećem:

- razumevanje koncepta finansijske situacije kojim se smanjuje rizik pogrešnih odluka u "Mergers & Acquisitions" aktivnostima. U transakciji "Mergers & Acquisitions" ili, drugačije rečeno, kupovine privrednog društva due diligence predstavlja detaljno ispitivanje društva koje je potencijalni predmet preuzimanja, koji sprovodi kupac s ciljem stvaranja sigurnosne mreže, koja bi trebalo da minimizira rizik, odnosno, umanju opasnost

- od eventualnih iznenađenja, koja bi se mogla pojaviti po okončanju transakcije.
- potenciranje zaključaka da se detaljno istraživanje finansijske situacije podrazumeva u sledećim slučajevima: nove emisije deonica (posebno ako se one realizuju u višim iznosima i putem javnog poziva za upis deonica); zajednička ulaganja (Joint Venture), sporazumi o poslovno - tehničkoj saradnji sa dobavljačima i/ili kupcima; započinjanje novih poslova koji se elaboriraju u posebnim dokumentima (kao što su investicioni projekti ili biznis planovi); osvajanje (penetracija) novih tržišta; traženje većih iznosa kredita kada potencijalni kreditor (poverilac) radi proveru zajmotražioca u obliku due diligence - a.
 - prihvatanje činjenice da se visok nivo organizacione kulture smatra veoma važnom pretpostavkom uspeha preduzeća i obrnuto, nizak nivo kompanijske kulture je jedna od ozbiljnih prepreka uspešnom poslovanju i mogući izvor rizika od prevara u finansijskom izveštavanju. Izvornu garanciju verodostojnosti i pouzdanosti informacija (koje se nalaze u finansijskim izveštajima) investitorima i poveriocima predstavlja realnost da se finansijski izveštaji moraju raditi u skladu sa strogim Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja i revizije, uključujući i Međunarodne računovodstvene standarde.
 - Neophodnost kontinuirane analize finansijske situacije proizilazi, takođe, iz realne situacije u našoj privredi, sa velikim brojem preduzeća koja imaju izrazito nepovoljnu finansijsku situaciju. Samo upoznavanjem uzroka lošeg finansijskog položaja moguće je preduzeti adekvatne mere koje bi mogle dovesti do ozdravljenja finansijske situacije. U sprovođenju finansijske politike utvrđivanje finansijske situacije i njena analiza igraju značajnu ulogu. Ostvarivanje ciljeva finansijske politike u direktnoj je zavisnosti od finansijske situacije. U prilog ovome govori činjenica da u uslovima nestabilne finansijske situacije nije moguće voditi nezavisnu i opredeljenu finansijsku politiku, što indicira na međuzavisnost i uslovljenost finansijske politike finansijskom situacijom.

VIII ZAKLJUČAK KOMISIJE

Komisija definiše zaključak na osnovu čl. 31. Pravilnika prema kojem je dužna da:

- 1. posebno analizira ispunjenost kriterijuma iz člana 20. Pravilnika,*
- 2. oceni da li je urađena doktorska disertacija u skladu sa prijavom i obrazloženjem teme doktorske disertacije, odnosno projekta koji je odobren i*
- 3. konstatuje da je tekst doktorske disertacije pre stavljanja na uvid javnosti prošao detekciju plagijarizma (prisvajanje ideja, metoda ili pisanih reči drugih, bez ukazivanja na autora, s namerom da budu prikazani kao originalno delo), odnosno da mentor ima potvrdu da rad nema više od 20% preuzetog teksta.*

Program istraživanja temelji se na proučenoj literaturi i gradi iz oblasti računovodstva, poslovnih finansija, revizije i srodnih ekonomskih oblasti. U istraživanju su analizirane: karakteristike i

determinante finansijske situacije kao osnove strategijskog izbora, pozitivne osobenosti odnosa bilansnih pozicija i pozicija u računu dobitka i gubitka sistematizovane na način da:

- menadžerima služi za planiranje, kontrolu i donošenje odluka;
- pomaže u definisanju smerova menadžerskih aktivnosti i donošenju optimalnih menadžerskih odluka o izboru strategije poslovanja u budućnosti;
- sumira ključne odnose i rezultate koji govore o finansijskim performansama preduzeća;
- pomaže u definisanju indikatora uspešnosti (na sledeći način: daje podatke o profitabilnosti, efikasnosti upravljanja aktivom, solventnosti i investicionom potencijalu; obezbeđuje konzistentnu bazu podataka za praćenje trendova performansi, kao i za istraživanje promena u performansama; omogućava uporedivost indikatora uspešnosti preduzeća sa ostalim preduzećima u okviru srodne grane, kao i iskustveno postavljenim merama uspešnosti; omogućava uporedivost rezultata uspešnosti po organizacionim delovima preduzeća).

Rezultati praktičnog istraživanja, sprovedenog u radu, prezentirani su na konzistentan, istovremeno, koncizan i jasan način, uz obilje relevantnih indikatora obuhvaćenih i tumačenih uz pomoć adekvatnih kvantitativnih metoda.

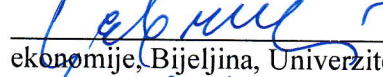

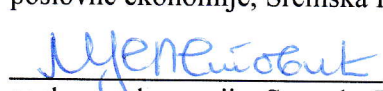
Komisija smatra da je doktorska disertacija u svemu napisana u skladu sa datim obrazloženjem u prijavi teze.

Doktorska disertacija sadrži sve bitne elemente koje zahtevaju radovi ovakve vrste.

Komisija konstatuje da je tekst doktorske disertacije pre stavljanja na uvid javnosti prošao detekciju plagijarizma, i, da mentor poseduje zvaničnu potvrdu da je doktorska disertacija u dozvoljenim granicama originalnosti.

Na osnovu ukupne ocene disertacije, komisija pozitivno ocenjuje podnetu doktorsku disertaciju PAVLA PARNICKOG, magistra ekonomije, pod naslovom "Globalni koncept finansijskog položaja - dodatna sigurnost menadžmentu kompanije pri strategijskom izboru", i, predlaže Nastavno - naučnom veću Fakulteta poslovne ekonomije i Senatu Univerziteta Educons da predatu disertaciju i ovaj izveštaj prihvate i odrede datum odbrane.

POTPISI ČLANOVA KOMISIJE

1.  Rajko Radović, dr ekonomskih nauka, Fakultet poslovne ekonomije, Bijeljina, Univerzitet Istočno Sarajevo, predsednik Komisije
2.  Slobodan Vidaković, dr ekonomskih nauka, Fakultet poslovne ekonomije, Sremska Kamenica, Univerzitet Educons, mentor i
3.  Milenko Dželetović, dr ekonomskih nauka, Fakultet poslovne ekonomije, Sremska Kamenica, Univerzitet Educons, član Komisije.